

Кривов'яз М.Ю.

студент,

Інститут мистецтв

Київського університету імені Бориса Грінченка

АРХИП ІВАНОВИЧ КУЇНДЖІ ТА ЙОГО ТВОРЧИЙ ВНЕСОК У РОЗВИТОК ЖИВОПISУ

Архип Іванович Куїнджі, відомий український художник, народився 15 січня 1841 року. З самого дитинства захоплювався живописом та малюнком. В юному віці майбутній художник, назбиравши коштів, відправляється у Крим до І. Айвазовського. Майстер справив на нього неабиякий вплив і, без сумніву, сформував його стиль. Саме в Айвазовського Куїнджі перейняв любов до великого простору, натхненність природою, а також водною стихією і особливо сам вибір сюжету і за деякий час зміг розвинути теми, котрі зображувались самим художником Айвазовським. Це, наприклад, степ (мистецтвознавець Микола Барсамов впевнений, що саме Айвазовський зробив степову Україну об'єктом зображення в картинах).

Архип Іванович вирішує вступити у 1865 році до Академії Мистецтв і їде до Санкт-Петербургу, але перші спроби були поразкою. На третій раз створює картину «Татарська сакля у Криму», яка була написана під впливом Айвазовського (не дійшла до наших днів) і забезпечила йому вступ.

Він став прямим послідовником і перейняв манеру прославленого майстра. Вже після закінчення Академії він не раз повертається до кримської тематики. В роботах кримського циклу художник продовжує експериментувати з кольором, світлом і світлоповітряним середовищем. Він все далі відходить від традицій академічного живопису, а також від наслідування Айвазовському і виробляє власну манеру письма. У кримських пейзажах з'являються риси романтизму. Художник постійно проводить досліди з фарбами та композицією. Розробляє власну декоративну систему: робить більш площинними предмети, створює глибину середовища, використовує іншу палітру. В творчості художника спостерігаються нові світлові ефекти, зведені до основних кольорів.

Майже кожна картина Куїнджі викликала полеміку: його часто звинувачували в дешевих ефектах, використанні надзвичайно блискучих фарб, куди додано фосфор. Однак це були марні звинувачення [1]. Справа в тому, що він товаришував з відомим хіміком Менделєєвим, який, як відомо, відкрив систему хімічних елементів. З'ясовуючи можливості

змішування фарб і вирішуючи проблему їх довговічності, Куїнджі з Менделєєвим здійснив багато дослідів і результати їх використав у своїх роботах [2].

А. Куїнджі впевнено прокладав шлях до українського імпресіонізму, мету створення картини бачив у передачі враження від кольору та світла, успішно вивчав поєднання додаткових кольорів [1].

Простежується, що А.І. Куїнджі – талановитий копіювач, і він зміг використати технологію старих майстрів. Є художник – колорист, а є – копіювальник. А. Куїнджі мав весь набір якостей і тому він вважається генієм.

Якщо проаналізувати деякі роботи А. Куїнджі, можна зробити певні висновки щодо манери його письма. Наприклад, у картині «Березовий гай» спостерігається, що він спочатку робив прописку, а потім вже накладав тонкі шари фарби і використовував багато нюансів. Художник мав «чуйне» око до ніжніших відтінків.

Куїнджі за правом вважається «художником світла». І полотно «Березовий гай» – найкращий тому доказ. Тонке поєднання світла і тіні, сонячні зайчики, що скачуть по стовбурах дерев і затемнена вода, що захоплює своєю глибиною – все це передає вільність куточка гаю, променистість літнього дня [5].

Нижче наведено аналіз деяких картин А. Куїнджі.

«Ельбрус ввечері». Знайома ціла серія робіт, присвячених Ельбрусу, де вершина відображена на полотні в різний час доби – вночі, вдень, ввечері і т. д. При цьому справа не тільки в особливому ставленні до мальовничих гірських контурів Кавказу, але й у дотриманні традицій імпресіоністів, які прагнули зображувати один і той же об'єкт в найдрібніших трансформаціях повітря і світла.

«Північ». Картині «Північ» також притаманні риси імпресіонізму. У розумінні автора живописного твору образ півночі являє собою світ, наповнений тишею, диханням холоду, безкрайнім, неоглядним простором, де інакше переосмислюється дійсність, звичні закони світу земного, природного та світу небесного.

«Нічний» – «західний» твір майстра. Відразу три стилістичні тенденції Куїнджі відображає це полотно: романтизм, реалізм і риси символізму. Картина – яскравий приклад класичної композиції: коні на вершині пагорба – центр картини, велика частина площини відведено зображенню неба. Втім, небо – це один з улюблених «героїв» робіт автора.

«Море. Крим». У цьому полотні Куїнджі виступає як романтик серед художників-реалістів. Він чудово передав колорит картини, незвичайні моменти освітлення, створюючи ефект світіння фарб.

«Берег моря зі скелею». Куїнджі творив у жанрі пейзажу, невпинно створюючи нові форми і види зображення. Для написання картини «Берег

моря зі скелею» використовувались олійні фарби, а замість полотна – папір на картоні. Простір неба і моря утворює собою складну красиву колірну розтяжку блакитних відтінків.

«Червоний захід» Куїнджі писав у період між 1905 і 1908 роком. Картина написана в техніці олійного живопису і зберігається в Музеї Метрополітену Нью Йорк

«Осіньне бездоріжжя». Створена ним у 1872 році картина «Осіньне бездоріжжя» своєю реалістичною спрямованістю була близька картинам художників-передвижників. Куїнджі не просто зобразив осінній холодний день, розмиту дорогу з калюжами, що тьмяно поблискують, – він ввів в пейзаж самотню фігуру жінки з дитиною, яка йде по бруду. Але завдяки використанню фарб, що світяться вдалині, картина не залишає песимістичного враження.

«Дар'яльська ущелина. Місячна ніч». Однією з найкрасивіших робіт Архипа Івановича Куїнджі є гірський пейзаж «Дар'яльська ущелина. Місячна ніч». В цьому полотні можна простежити використання яскравого кольору, заснованого на використанні створеної ним системи додаткових кольорів. Пейзаж виконаний в різних відтінках темно-синього кольору. В цілому, колористичне рішення полотна виліплює перед нами пейзаж загадковий, наповнений напівпрозорими відблисками і променистим місячним світлом.

«Дуби». У картині «Дуби» зображення проти світла надає величезної кроні дуба орнаментальну силуетність і сплющує її, подібно до барельєфу. Кольорові маси залишають враження величезності, значущості, епічної величі.

«Ладозьке озеро». Пейзаж добре розкриває, що джерелом світу може бути не тільки сонце, але й небо в осінню пору року.

«Забуте село». З самої першої своєї картини «Забуте село» художник-початківець змусив говорити про себе, як про перспективного творця. Картина різко вихопила один момент сірої і убого життя забутого, нікому не потрібного люду, показала близьку загибель села, і, як слідство, ще більшого зuboжіння її жителів. Весь вигляд полотна дихає безвихідністю, тугою і смутком.

«Веселка». Архип Куїнджі на картині «Веселка» зображує звичайний пейзаж у незвичайній манері. Йому вдалося зовсім прості речі зробити особливими. На полотні художника ми бачимо широкий степ, вдалину біжить дорога. Смарагдове різнотрав'я рівнини тільки що освітлюється першими променями сонця, які змогли пробитися крізь грозові хмари.

«Зима». Належить до періоду творчості Куїнджі, який іноді називали «тихим». Припав на 1880-е рр. і характеризувався вражаючими знахідками художника, на найвищому рівні опанованими ефектними декоративними прийомами, де відчувається вплив старих майстрів [4].

Як людина Куїнджі був безвідмовним – до нього приходили відвідувачі і не мали відповіді «ні» на їхні прохання. Більшу частину гонорарів за картини і прибутку від свого будинку, який здавав в оренду, віддавав на благодійність.

Помер він раптово, 11 (24) липня 1910 р. на порозі своєї останньої квартири в Санкт-Петербурзі, у віці 69 років.

Поховали покійного 14 (27) липня 1910 р. на Смоленському православному кладовищі [3].

Як художник А. Куїнджі показав, що нове в мистецтві вітається, не дивлячись на консервативні погляди деяких так би мовити професіоналів. Він довів, що можна створити картину, не дотримуючись канонів академічного живопису. Знав психологію глядача і використовував розроблені ним новаторські яскраві кольори, засновані на системі додаткових, і створював шедеври, які справляли неабиякий емоційний вплив на глядача.

Список використаних джерел:

1. Архип Куинджи и Крым: творческое наследие. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/>
2. Менделеев і Куинджи Взаимосвязь науки и искусства. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/>
3. Куїнджі_Архип_Іванович. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
4. Веселка-Архип Куїнджі. URL: <https://jyvopys.com/>
5. Куїнджі – Березовий гай. URL: <http://zolotaribka.at.ua/Grupy/barwinok/>